

Reactie zuster M. Catharina Al, o.p.

Ik ben dankbaar dat ik een commentaar mag geven op het slotdocument van de synodale gesprekken tussen de religieuzen van ons land. Ik ben een tijdelijk geprofeste zuster dominicanes, een van de jongsten die deel heeft genomen aan de gesprekken. Mijn invalshoek kunt u meenemen als een bijdrage die de toekomst van de zeer gekrompen Nederlandse Kerk binnen de gesecculariseerde Nederlandse samenleving beziet.

Ik begin met weer te geven wat ik heb gelezen en gehoord in de gesprekken:

De Kerk gaat religieuzen zeer aan het hart. Als de religieuzen van Nederland de Kerk iets willen meegeven is het wel de liefde voor en de openheid naar ieder mens die allen gelijkwaardig zijn. Dit gaat uit boven de regels van de moraal van de Kerk. Arm en rijk, jong en oud, hoog- en laagopgeleid, man en vrouw, heteroseksueel en homoseksueel, Nederlander en mensen met een migratie-achtergrond, rechtvaardige en zondaar, de Kerk moet de liefde van God voor ieder mens uitstralen en handen en voeten geven. Het eerste gevoel van mensen die een kerk binnenstappen moet zijn dat zij erbij horen en dat ze geliefd zijn. De gelijkwaardigheid moet er ook zijn in de Kerk tussen alle gelovigen, of zij nu priester zijn of leek. In concreto: dat zij op alle niveaus van beleid worden betrokken.

Waar hulp nodig is, hoort de Kerk deze te bieden. Nabijheid en praktische hulp voor kwetsbaren is een prioriteit. Zelf hoort de Kerk sober te zijn en na te denken waar zij haar geld aan besteedt. In het gesecculariseerde Westen moet de Kerk meer aandacht geven aan jongeren en hun zoektocht naar zingeving, verbondenheid en stilte.

Voor de Kerk is het belangrijk om in gesprek te blijven gaan met christenen van andere denominaties, en met gelovigen van andere religies én niet-gelovigen. Waar mogelijk, moet er samenwerking zijn, zeker op de gebieden van de grote problemen van klimaatverandering en de kloof tussen arm en rijk.

In onze streek heeft de Kerk te maken met de pijn van de polarisatie die groepen gelovigen heeft verdeeld. Er is nood aan dialoog tussen deze groepen.

Tegelijkertijd is de schande van het seksueel misbruik in de Kerk voor veel niet-gelovigen een aantasting van de geloofwaardigheid van het katholieke geloof. Dit levert schroom op bij de gelovigen. Een vernieuwde vrijmoedigheid in de verkondiging wordt gevraagd, omdat het geloof veel vreugde en wijsheid kan bieden.

De Kerk mag zich laten horen in het publieke debat. We dienen als Kerk een groter doel, namelijk om de wereld meer te maken zoals God die heeft bedoeld; In een samenleving waarin individualisme en autonomie zulke dominante waarden zijn, vormen gemeenschappen van gelovigen een opbouwende kritische tegenstem. Zij leven vanuit een verbondenheid met Christus, met anderen en met elkaar.

De cultuuromslag binnen de religieuze instituten van de afgelopen decennia heeft het besef van gezamenlijke verantwoordelijkheid doen groeien, dat ieder een rol heeft en zijn of haar talenten kan inzetten. Deze ervaring willen zij de Kerk meegeven.

Dit is wat ik heb gelezen in het slotdocument van de gesprekken tussen de religieuzen. Wat ik aan commentaar zou willen toevoegen met mijn blik naar de komende vijftig jaar gericht.

Onze Nederlandse Kerk wordt klein, heel klein. Van de duizenden religieuzen blijven er enkele tientallen over, van alle kerken in de steden en dorpen van Nederland, gaan er velen dicht en per bisdom zullen er tien of twintig regiokerken komen. Wij zullen grote moeite hebben onze hoofdtaken als liturgie vieren en catechese geven te volbrengen. Ons land ontvangt nu al en zal nog meer hulp moeten krijgen van missionarissen van buitenaf. Veel mensen die gelovig zijn, komen nu al alleen naar de kerk, niet meer in familieverband. Het katholieke geloof is een keuzegeloof, geen volksgeloof meer. Waarschijnlijk.

Tegelijkertijd zien we een aantal goede ontwikkelingen, waar we op in kunnen springen: Een eerste ervan is een toegroei naar katholieke vormen door protestanten. De religieuzen merken er misschien al iets van dat er nieuwe vormen van kloosters ontstaan waar mensen van een protestantse achtergrond zich aan binden. Er is meer openheid voor het mysterie van de liturgische handelingen en gewaden, voor symbolen en rituelen. Zij maken graag gebruik van de gastenverblijven in de kloosters, en 50% van de intreders in katholieke kloosters is van huis uit protestant. Er is een oecumene van onderop gaande, en dat geldt ook voor de kerkgangers en de manieren van vieren binnen protestantse kerken.

Er is een groeiende aandacht voor bedevaarten, al wandelend en fietsend van kerk naar kerk, of van klooster naar pelgrimsplaats. Nederland is nu al een voorloper in de wereld met het aantal uitgezette pelgrimspaden. Er wordt veel gebruik van gemaakt. De bedevaarten zijn niet traditioneel van opzet, maar gaan wel naar de heilige en stilteplekken van de kerken toe. Ook worden er in steden stilteplekken of stiltemeditaties aangeboden in kerken waar jonge mensen gebruik van maken.

Een derde ontwikkeling die interessant is, is dat veel mensen zich inschrijven voor digitaal aanbod om zich voor te bereiden op kerkelijke feesten als Kerst en Pasen. Er is veel vraag naar een begeleiding om tot bepaalde keuzes te komen, ook dit gaat via de computer of hybride, met zo af en toe een gesprek ter plaatse. Voor zoekende mensen zijn er internetcursussen om zich te kunnen oriënteren op het christelijke of katholieke geloof en hier wordt gebruik van gemaakt. De Kerk kan zich hierin meer gaan ontwikkelen als aanbieder van bezinningen en begeleiding. Er kunnen ook geloofsinhoudelijke cursussen voor de basiskennis aangeboden worden. Interessant is de mogelijkheid om tot een digitale community per parochie of regio te komen, waarbij er geregeld ook de gelegenheid is elkaar op plekken te treffen.

Men ziet nu al in de grote steden dat de katholieke gemeenschap heel internationaal is. Mensen vanuit de hele wereld komen naar de kerken toe. Dit kan een grote kans zijn voor het gesecculariseerde westen, omdat de katholieke Kerk in andere delen van de wereld juist groeiende is en veel jonge mensen kent. Investeer in deze mensen en geef hen verantwoordelijkheden en taken die ertoe leiden dat meer mensen zich welkom weten. Wellicht kan men ook liturgie in het Engels of Spaans vieren, of zorgen voor vertaling.

Wanneer de seksuele moraal van de Kerk liefdevol en duidelijk wordt uitgelegd, zonder een veroordeling wanneer er iets mis is gegaan, denk ik dat ze ten opzichte van een maatschappij

met veel los-vaste en gebroken relaties een boodschap kan zijn die de mensen helpt een stabiel leven op te bouwen. De vrijmoedige verkondiging, die gepaard gaat met hulp waar die nodig is, kan wat mij betreft ook hierin juist helpen van de wereld een betere plaats te maken. Datzelfde geldt voor de claim van de Kerk dat er waarheid bestaat ten opzichte van een te relativistische cultuur, die fake news en de opkomst van machtige dictators in de hand werkt. De Kerk hoeft haar waarheden niet te verdoezelen, maar moet ze wel duidelijk en liefdevol uitleggen.

Ik sluit mij aan bij de oproep van de religieuzen om het synodaal proces van het gesprek aan gaan en naar elkaar luisteren te blijven voortzetten, ook na de synode. In een gesprekspartner die een andere mening is toegedaan is ook altijd een waarheid te beluisteren, een waarheid die vaak in de waarde die onder de woorden doorklinkt, te horen is.

Hartelijk bedankt voor het luisteren.